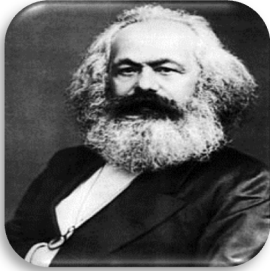

Do slovníčka: Priemyselná revolúcia a modernizácia

Tematický celok: Na ceste k moderným národom

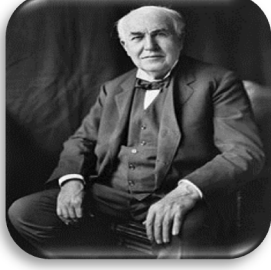
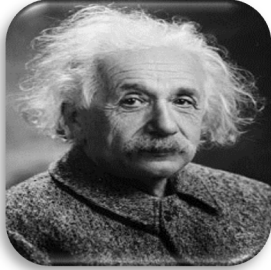
	<p style="text-align: center;">Karol Marx</p> <p>* 5. máj 1818, Trier, Nemecký spolok – † 14. marec 1883, Londýn</p> <p>Karl Heinrich Marx bol nemecký filozof, ekonóm, historik, novinár, ideológ robotníckeho hnutia. Spoločne s Friedrichom Engelsom rozpracoval koncepciu materialistického poňatia dejín, teda dejín založených na ekonomických zákonoch. Vo svojich teóriách sa snažil dokázať, že v spoločnosti je prítomný verejný konflikt, ktorý sa dá odstrániť iba nastolením komunistickej spoločnosti, predovšetkým na základe zrušenia súkromného vlastníctva a spoločenských tried. Jeho vplyv bol obrovský ako na vedeckom, tak i na politickom poli a jeho myšlienky sa stali inšpiráciou pre celý rad smerov v ľavicovej časti politického spektra.</p>
	<p style="text-align: center;">Friedrich Engels</p> <p>*28. novembra 1820 Barmen - † 5. augusta 1895 Londýn</p> <p>Friedrich Engels bol nemecký politický filozof a ekonóm, spoluzakladateľ marxizmu. Bol osobným priateľom Karola Marxa a jeho spolupracovníkom na prakticky všetkých významných dielach z oblasti filozofie, ekonómie a o teórii komunizmu. Vo svojej práci sa venoval najmä postaveniu robotníkov vo vtedajšej spoločnosti. Zaoberal sa otázkami, ako by bolo možné toto postavenie robotníkov zlepšiť.</p>
	<p style="text-align: center;">Pápež Lev XIII.</p> <p>* 2. august 1810, Carpineto Romano – † 20. júl 1903, Rím</p> <p>Lev XIII. vlastným menom Vincenzo Gioacchino Raffaele Luigi Pecci bol taliansky duchovný a 256. rímsky pápež (v období rokov 1878 – 1903). Lev XIII. bol za čo najaktívnejšiu účasť katolíkov na politickom živote najmä v krajinách, kde väčšinu obyvateľstva tvorili katolíci. Uprednostňoval absolutistickú monarchistickú formu vlády, pripúšťal možnosť spolupráce s parlamentnými, ba aj republikánskymi režimami. Z jeho iniciatívy začali vznikať v Európe kresťanské – ľudové strany. Na Slovensku to bola Slovenská ľudová strana vedená Andrejom Hlinkom.</p>

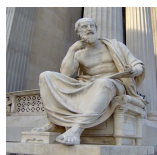

Do slovníčka: Priemyselná revolúcia a modernizácia

Tematický celok: Na ceste k moderným národom

	<p style="text-align: center;">Charles Robert Darwin * 12. február 1809, Shrewsbury – † 19. apríl 1882, Downe</p> <p>Charles Robert Darwin bol britský prírodovedec, ktorý sa zapísal do dejín ako pôvodca teórie evolúcie prirodzeným výberom. Vlastné biologické pozorovania ho inšpirovali k štúdiu premeny jedného druhu na iný a rozvinul svoju teóriu prirodzeného výberu. Jeho kniha O pôvode druhov, ktorá vyšla 24. novembra 1859 a ktorá vyvolala debaty na celom svete. Stal sa členom Kráľovskej spoločnosti; pokračoval vo svojich výskumoch a napísal sériu kníh o rastlinách a zvieratách, kde zahrnul už aj človeka.</p>
	<p style="text-align: center;">Thomas Alva Edison * 11. február 1847 – † 18. október 1931</p> <p>Thomas Alva Edison bol americký vynálezca. Pod jeho menom je vedených viac než 1 692 patentov, ďalšie tisíce zaregistrovali jeho firmy. Medzi najznámejšie Edisonove vynálezy patrí fonograf (predchodca gramofónu) a žiarovka, ktorú zdokonalil. K jeho vynálezom patria ešte: kamera a premietací prístroj, mikrofón, dynamo, elektromer, tepelná poistka a mnoho iných vynálezov. 21. októbra 1931 v deň, keď mal pohreb, boli na počesť tohto geniálneho vynálezcu v USA zhasnuté všetky žiarovky.</p>
	<p style="text-align: center;">Albert Eibstein * 14. marec 1879, Ulm – † 18. apríl 1955, Princetown</p> <p>Albert Einstein bol nemecko-švajčiarsko-americký teoretický fyzik, ktorý je považovaný za najvýznamnejšieho vedca 20. storočia. Predložil teóriu relativity a významne prispel k rozvoju kvantovej mechaniky, štatistickej mechaniky a kozmológie. V roku 1921 mu bola za vysvetlenie fotoelektrického javu a zásluhy v oblasti teoretickej fyziky udelená Nobelova cena za fyziku. Po sformulovaní všeobecnej teórie relativity v novembri 1915, sa stal Einstein známym na celom svete. Jeho meno sa stalo synonymom vysokej inteligencie a génia. V roku 1999 ho časopis Time vybral ako Osobnosť storočia.</p>

Do slovníčka: Priemyselná revolúcia a modernizácia

Tematický celok: Na ceste k moderným národom

	<p style="text-align: center;">Jozef Murgaš * 17. február 1864, Tajov – † 11. máj 1929 Wilkes Barre</p> <p>Jozef Murgaš bol rímskokatolícky kňaz, maliar, slovenský vynálezca, priekopník bezdrôtovej telekomunikácie. Svojimi patentmi si získal uznanie celého sveta. 23. novembra 1905 zorganizoval rádiové spojenie, ktoré sa uskutočnilo medzi obcami Scranton a Wilkes-Barre, vzdialenými od seba 30 km. Murgaš umožnil rozhovor ich starostom, ktorí to písomne potvrdili. Počas prvej svetovej vojny sa angažoval pri vytvorení spoločného štátu Čechov a Slovákov - Československej republiky, ktorá mala vzniknúť na základe dohody z 30. mája 1918 v Pittsburghu.</p>
	<p style="text-align: center;">Štefan Banič * 23. november 1870, Neštich – † 2. január 1941 Neštich</p> <p>Štefan Banič bol slovenský konštruktér a vynálezca. V roku 1913 zostrojil prvý použiteľný padák na princípe dáždника, ktorý sa otváral sústavou niekoľkých pružín. Padák mal vyriešený problém tzv. plávania vo vzduchu a upevňoval sa pomocou popruhov na telo letca v hrudnej časti pod ramenami. Dňa 3. júna 1914 Štefan Banič osobne vyskúšal padák pred zástupcami Patentového úradu letectva USA, zoskočil vo Washingtone zo strechy 15-poschodovej budovy. Potom nasledovali ďalšie zoskoky aj z lietadla.</p>
	<p style="text-align: center;">Aurel Stodola * 11. máj 1859, Liptovský Mikuláš – † 25. december 1942, Zürich</p> <p>Aurel Bohuslav Stodola bol slovenský fyzik, technik, zakladateľ teórie parných a plynových turbín. Bol konštruktérom prvého tepelného čerpadla na svete. Jeho tepelné čerpadlo z roku 1928 dodnes pracuje vo Švajčiarsku a vykuruje radnicu v Ženeve s odoberaním tepla z vody jazera. V spolupráci s chirurgom Ferdinandom Sauerbruchom skonštruoval 1915 pohyblivú umelú ruku, tzv. Stodolovu. Na rovnakom princípe boli založené aj protézy chodidiel a nôh. Najväčšie úspechy dosiahol v odbore parných turbín.</p>